

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2017

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 22.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLABUWA

1. Bala ditaello tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng le latelang lena, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo, mme e be o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Dithothokiso	(30)
KAROLO YA B:	Padi	(25)
KAROLO YA C:	Tshwantshiso/Terama	(25)
4. Araba dipotso TSE HLANO kaofela: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO
Dithothokiso tseo o di rutilweng – Araba dipotso TSE PEDI.
Dithothokiso tseo o sa di rutwang – O TLAMEHA ho araba potso ena.

KAROLONG YA B: PADI
Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso E LE NNGWE.
5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PADI) LE YA C (TERAMA)
 - Araba dipotso tsa padi le terama tseo o ithutileng tsona FEELA.
 - Araba potso E LE NNGWE YA MOQOQO E TELELE le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba potso tse kgutshwanyane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso ya moqoqo e telele KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlahisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
 - Potso ya moqoqo e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswa a 250–300.
 - Dipotso tsa moqoqo tse telele tsa Padi le Terama di lokela ho arajwa ka mantswa a 400–450.
 - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong, mme o se ke wa tswa lekoteng.
7. Latela ditaello tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka hloko.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.

9. Qala KAROLO E NNGWE le E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
 - KAROLO YA A: Metsotso e 40
 - KAROLO YA B: Metsotso e 55
 - KAROLO YA C: Metsotso e 55
11. Ngola ka mongolo o makgethe mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlahisitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO			
Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.			
NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1. 'Kodiamalla lebitsong la Sello Phokojwe Kobontsho'	Potso ya moqoqo e telele	10	6
2. 'Re ka kgona'	Dipotso tse kgutshwane	10	7
3. 'Mmadiberwane'	Dipotso tse kgutshwane	10	8
4. 'O emetseng'	Dipotso tse kgutshwane	10	9
MMOHO LE			
Thothokiso eo o sa e rutwang: O TLAMEHILE HO ARABA potso ena.			
5. 'Ke tla kgotsotfala'	Dipotso tse kgutshwane	10	10
ELA HLOKO: Araba potso E LE NNGWE E TELELE le E LE NNGWE ya TSE KGUTSHWANE. Ha o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA B le YA C.			
KAROLO YA B: PADI			
Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.			
6. <i>Botsang lebitla</i>	Potso ya moqoqo e telele	25	11
7. <i>Botsang lebitla</i>	Dipotso tse kgutshwane	25	11
8. <i>Diepollo</i>	Potso ya moqoqo e telele	25	14
9. <i>Diepollo</i>	Dipotso tse kgutshwane	25	14
10. <i>Mme</i>	Potso ya moqoqo e telele	25	16
11. <i>Mme</i>	Dipotso tse kgutshwane	25	16
KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA			
Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.			
12. <i>Seyalemoya</i>	Potso ya moqoqo e telele	25	18
13. <i>Seyalemoya</i>	Dipotso tse kgutshwane	25	18
14. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Potso ya moqoqo e telele	25	20
15. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Dipotso tse kgutshwane	25	20

ELA HLOKO: DIKAROLONG tsa B le C, e NNGWE ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO, ha e nngwe e lokela ho ba ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa moqoqo tse telele kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (√)
A: DITHOTHOKISO (tseo o di rutilweng) (Potso ya moqoqo e telele KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2	
A: THOTHOKISO (eo o sa e rutwang) (Dipotso tse kgutshwane)	5	1	
B: PADI (Potso ya moqoqo e telele KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	6–11	1	
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso ya moqoqo e telele KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	12–15	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5	

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le e NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso TSE HLANO (POTSO YA 1–5). Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso TSE PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4). O TLAMEHA ho araba POTSO YA 5, e leng thothokiso eo o sa e rutwang.

POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KODIAMALLA LEBITSONG LA SELLO PHOKOJWE KOBONTSHO – RN Phume

- 1 Hoseng ka matjeke ha kgaoha kgwele,
- 2 Tjhe, eseng ka matjeke;
- 3 Hora ke ya bohloko:
- 4 Ha utlwahala se bohloko,
- 5 Sa kgitla ha bohloko pelong tsa batho!

- 6 Banna ka basadi ba tswa ba patisane
- 7 Ya eba masiyasiyane-mohlokalebelo.
- 8 Ekaba ho etsahetseng
- 9 Tlhakwaneng ho hlahile dife?
- 10 Taba e tlamehile hoba kgoba!
- 11 Mmasello wa batho molato ke eng?
- 12 Nnete Sello o sa anya monwana!

- 13 Banna basadi ka bana ebang dipaki
- 14 Bohle ebang nnete dipaki;
- 15 Sello Phokojwe o robetse boroko
- 16 Sello Phokojwe o phomotse phomolo.

- 17 Mmasello ikgothatse
- 18 Sello o phomotse,
- 19 Se lle phohomela - dithaba hle mannyeo!
- 20 Bahlolohadi ba o kgothatse,
- 21 Ikgothatse mmoho le bona!

- 22 Ebile sehwei sa makgonthe,
- 23 Monna wa makgonthe ebile yena
- 24 Banna ba a ya ho sala diesola.
- 25 Bodutu badimong Tlhakwaneng ha bo tsejwe,
- 26 Ba o eteletse pele baholoholo!

Sekaseka thothokiso ena mme o qoqe ka dihloko/bokgabo/dibetsa/makgabane a bothothokisi ao sethothokisi se a sebedisitseng thothokisong ena, o be o hlalose kamoo a thusang kateng ho hlakisa moelelo wa thothokiso. Karabo ya hao e be bolelele ba mantswe a 250–300.

[10]

POTSO YA 2: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

RE KA KGONA – R N Phume

- 1 Re ka kgona dife?
 2 Re ka kgona tsa bohlokwa dintho;
 3 Ra kgona tse molemo maphelong a rona,
 4 Ra kgona tse ntle tsa ho boheha;
 5 Ra kgona tse kgolo tse sitang mawatla
 6 Nnete re ka di kgona tsohle ha bonolo!
- 7 Hahamallang, phehellang ho kgona beso:
 8 Ho kgona tse tla llelwa tsohle,
 9 Ho kgona dihlokwa ke batho;
 10 Ho kgona tse hlokwang ke bohle,
 11 Tse tla llelwa, tse tla kgotswa ke ditjhaba!
- 12 Tsena tsohle di molemo;
 13 Ka hona di a llelwa,
 14 Di kgotswa ke hona;
 15 Di hlokwa ke bohle.
 16 Le se ikgalale beso le ha le se melala;
 17 Motho o halalwa le ho kgellwa fatshe,
 18 Ha ho tumi feela di melala.
- 19 Ha o tshaba, tshaba bokgoni,
 20 Boiteko ke moholwane wa bokgoni.
- 21 Se tswafe, se be sekgoba;
 22 Bokgoba sera sa bokgoni:
 23 Ke a le nena bohotswafa
 24 Ke a le nyonya bobokgoba;
 25 Iteke, se tswafe, bo teng!

- 2.1 Sebetsa se sebedisitsweng molathothokisong wa 1 se bitswa eng? (1)
- 2.2 Akaretsa se bolelwang temanathothokiso ya 2. (1)
- 2.3 Qolla molathothokiso temanathothokisong ya 1 moo ho sebedisitsweng anastrofi. (1)
- 2.4 Thothokiso ee e totobatsa sehalo sefe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 2.5 Hlalosa seo o se utlwisisang ka molathothokiso wa 18 o ipapisitse le thothokiso yohle. (2)
- 2.6 Sethothokisi se sebedisitse sekapuo sefe molathothokisong wa 20? (1)
- 2.7 Molaetsa wa temanathothokiso ya ho qetela ke ofe? (2)

[10]

POTSO YA 3: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

MMADIBERWANE – T Leballo

1 A kgobohelwa Ratjotjose wa Makgwakgweng,
 2 A bua le maikutlo a qeta le pelo,
 3 Ho re enwa mosadi o tla be a thape,
 4 Enwa ngwanana o tla mo ruta pula,
 5 A mo phetsele jwalo sa nta ya lekoko.

6 A phutha mehwasana a wela tsela,
 7 Ka hara thabadimahlwa a re balakatha!
 8 Ha Mmadiberwane a fihla a kokota,
 9 A kgahlanyetswa ke meno masowana bolotsana,
 10 A tshellwa sekala mmitsa ho tlosa lelese,
 11 A bontshwa diphate leraba hore a phomole.

12 A qala ho ntsha o ka mpeng mmala mosadi,
 13 Kwata tsoha o hlatswe mese ke habile,
 14 NtjHEME mona ha se ha nnyafeng ho a sebetswa,
 15 Buti mona ha ho tse fumanwang di tonositse,
 16 Nna ke mokoma ntsha ponto o kgantshe,
 17 Ntsha tjhelete o reke lerato o reke boroko.

18 Ya senya ya bopa poho ya Makgwakgweng,
 19 Kajeno molamu o tla kopana le tshepe,
 20 Kajeno molamu o tla boela sefateng,
 21 A lahla motho ka setebele fatshe,
 22 Mmadiberwane a hlaba hlohloodingwane,
 23 A idibana, a tshela Jorotane a phela.

24 Mohlang le tsohang bafung lebelete,
 25 Molomo e le sesuma, lehano e le lehaha,
 26 La amohelwa ka phafa mahetleng lehlanya,
 27 La petlella sa pere e sebebe e bona sale,
 28 La tswa monyako ho lla lepeperepere,
 29 La tswa tshiba ho lla tse ka mahafing.

- 3.1 Qolla lentswelekgohledi le fumanwang molathothokisong wa 1. (1)
- 3.2 Hlalosa hore papiso e sebedisitsweng molathothokisong wa 5 e thusa jwang ho hlakisa moelelo wa mola oo. (2)
- 3.3 Hlalosa se bolelwang ke molathothokiso wa 15. (2)
- 3.4 Molathothokisong wa 23 ho sebedisitswe phetapheto ya mofuta ofe? (1)
- 3.5 Ke maikutlo afe a totobatswang temanathothokisong ya 5? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 3.6 Akaretsa se bolelwang ke temanathothokiso ya 3 ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]

POTSO YA 4: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

O EMETSENG – TJ Mahapa

- 1 Hantlente molato keng sephoqo towe,
 2 Ha o dutse lapeng o ahlame,
 3 Tlasa bethe e le lao sa hao,
 4 Ha thunya se lla se kgabola?
- 5 Tjhaba ke sela se a itseka,
 6 Ntwa se e lata letailana,
 7 Se re: 'Ha e boye Afrika, ha e boye',
 8 Wena o ahlame ntlong phauphau towe.
- 9 O emetseng semaumau towe?
 10 Ha basadi ba tswile ba lwana,
 11 Wena o ahlame ntlong o a phoqosela,
 12 Hantlente molato keng ntjamme?
- 13 Hela, nkahlama phaphama,
 14 Tadima bana ba masea ke bane,
 15 Ba a lwana ba a itseka,
 16 Wena o emetseng?
- 17 Hela, tsheremoloha wena, tsoha,
 18 Ikise o yo lwana nkahlama,
 19 Aforikeng e ntjha le wena o be le seabo,
 20 Kapa o emetseng?
- 21 E mengata e lwanelang tokoloho mekgatlo,
 22 PAC le AZAPO ka mabitso ho e thonya,
 23 Leba ho o mong o yo itseka,
 24 Kapa o tla re o emetseng?

- 4.1 Ke karaburetso efe e sebedisitsweng molathothokisong wa 4? (1)
- 4.2 Kgonyetso e fumanwa lentsweng lefe temanathothokisong ya 1? (1)
- 4.3 Ke mokgabisopuo ofe o sebedisitsweng molathothokisong wa 13? (1)
- 4.4 Sehalo sa thothokiso ee ke se jwang? (1)
- 4.5 Hlalosa ka mantswe a hao se bolelwang ke molathothokiso wa 6, o ikamahantse le thothokiso. (2)
- 4.6 Moelelo o otlohileng/totobetseng wa molathothokiso wa 2 ke ofe? (2)
- 4.7 Akaretsa se bolelwang ke temanathothokiso ya 6 ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]**MMOHO LE**

THOTHOKISO EO O SA E RUTWANG

ELA HLOKO: O TLAMEHA ho araba potso ena.

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KE TLA KGOTSOFALA – L Lekitlane

- 1 Phelong bona ba ena mehla,
- 2 Mehla e hlaha, mehla e lonya,
- 3 Ha nka bona batjha ba hatela pele,
- 4 Ke tla kgotsofala ke re le moyeng.
- 5 Batjha moloko wa ka mehla,
- 6 Ha ba nka tsela tse ntjha,
- 7 Ba neha tsa Rakgeloso mekokotlo,
- 8 Nna mona lefatsheng ke tla kgotsofala.
- 9 Dikolong baithuti ha ba ka ithuta,
- 10 Barutwana ba rutwa ke baruti,
- 11 Ba lesitse dimpe ba tlohetse manyala,
- 12 Mmeleng ke tla kgotsofala ke be ke hakole.
- 13 Pheto tsa batjha kae le kae le hohle,
- 14 Ha di thabisa di sa tlontlolle,
- 15 Di sa rone ba tsona benghadi,
- 16 Pelong ya ka ke tla kgotsofala.
- 17 Batjha ha jwale ke llela bona,
- 18 Ke tsetselela ba bona bokamoso,
- 19 Ha le bona ba bo boulella ba bo baballa,
- 20 Ka nnetennete ke re ho lona; ke tla kgotsofala.
- 21 Ka moso ha nka utlwa ho buuwa,
- 22 Ho thwe batjha bana ke bane,
- 23 Ba se ba eteletse pele naha,
- 24 Ruri ke tla thaba ke be ke kgotsofale.

- 5.1 Bolela sehloho/sebetsa sa bothothokisi se sebedisitsweng molathothokisong wa 1. (1)
- 5.2 Hlalosa ka mantswe a hao seo o se utlwisang ka molathothokiso wa 2. (2)
- 5.3 Bohlokwa ba tlohelo e sebedisitsweng molathothokisong wa 7 ke bofe? (1)
- 5.4 Qolla lentse temanathothokisong ya 3 le bolelang hore sethothokisi se tla be se none ha batjha ba ka ithuta. (1)
- 5.5 Hlalosa maikutlo a hlahellang temanathothokisong ya 6. (1)
- 5.6 Melathothokisong ya 17 le 18 ho sebedisitswe phetapheto ya mofuta ofe, mme bohlokwa ba yona ke bofe thothokisong ee yohle? (2)
- 5.7 Sehloho sa thothokiso ee ke se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI

Araba potso bukeng eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE feela, ya mofuta wa potso e telele (ya moqoqo) kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA B, o tlameha ho araba mofuta wa dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: POTSO YA MOQOQO E TELELE**BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

Sengolweng sena re bona mongodi a sebedisitse diketso le dipuo tsa baphetwa ba itseng ho pepesa lonya le bosoto ba bona. Bontsha kamoo mongodi a sebedisitseng *diketso* le *dipuo* tsa baphetwa bana ba latelang kateng ho pepesa lonya le bosoto ba bona sengolweng sena. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

- Mmamasolomane
- Kotsi

[25]**POTSO YA 7: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA A

E ne e le thapama, tsatsi le habile madikelo ha Tsietsi a tsoswa ke ho duma ha sefofane se fofang ka hodima moru. O ne a ile le sephumo sa boroko hona moo hlatheng. O ile a tsoha a sheba morung. A elellwa hore mohlomong ba se ba utlwetse hore o balehetse morung. Boroko ba hlaphoha. A elellwa hore o tlamehile ho nahana ka potlako e tshabehang. Haeba ba se ba elelletswe hore o hona mona morung, ba tla mmatlala ka tsela tsohle tseo ba ka di nahanang. A ikana hore a ke ke a tshwarwa a eso phethise tshepiso eo a e etseditseng Tseleng pele a nehela moya. 5

Etlaba o hlolehile ho phetha dikano tsa hae. Tseleng, Tseleng, Tseleng e ne e le lehlakwe la pelo la hae. E ne e le perela, e le thaka ya leihlo la hae. A ke ke a dumela hore a shwe kapa a tshwarwe a so phethise tshepiso eo a e etseditseng mofu. Tshepiso e etseditsweng mofu ke tshepiso e kgolo hobane ha se e ka etsollwang le ka mohla. O phela hore a tle a phethise tshepiso eo e kgolo. 10

Ke moo a ileng a bula kgetsi ya hae, a ntsha diaparo tse ding. E ne e le jase e sootho, borikgwe bo malolo ba khakhi le hempe ya teng. A ntsha le dirifi tse sootho tse shebahalang di onetse le katiba e tabohileng. A hlobola diaparo tseo a di apereng, a apara tsena tse onetseng ka potlako a ntse a qamaka sa nonyana e ja mabele. 15

- 7.1 Hobaneng ha Tsietsi a nahana hore sefofane se fofang sena se batlana le yena? (1)
- 7.2 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o iponahatsang nakong eo lepolesa le neng le entswe motshwaruwa wa Tsietsi le Tsipane le neng le lebile seteisheneng sa mapolesa? (1)
- 7.3 Ketsahalo eo ho yona Tsietsi a jeswang dihwapa ke Mmamasolomane ha a sa le monyane e qholotsa maikutlo afe? Hlalosa. (2)
- 7.4 Mantswe aa: 'A ke ke a dumela hore a shwe kapa a tshwarwe a so phethise tshepiso eo a e etseditseng mofu', a senola/hlahisa semelo sa Tsietsi ka tsela e jwang? (2)
- 7.5 Hlalosa hore ho kena sekolo ha Tsietsi ho bile le thuso efe bophelong ba hae. (2)
- 7.6 Kotsi le Mmamasolomane ba hlahella e le batswadi ba kgethang nku ka pere. Dumellana le ntlha ena ka ntlha e le nngwe e itshetlehleng diketsahalong tsa sengolwa sena. (2)
- 7.7 Ka mora ho bala kgaolo ya 'Selalome se robile monakedi', ke ketsahalo efe e ammeng maikutlo a hao ka ho fetisisa? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA B

Kgephoha Qamaka le yena o tliile kerekeng kajeno. Mohlomong o se a sokolohile a furalletse manyofonyofo a mona a hae. Mohlomong o mpa a feleheditse ba tliileng kerekeng. Ho a binwa. Le yena o a rapela. Ntho e nngwe le e nngwe e etsuwang mona, le yena o a e etsa. Batho ba tliile kerekeng. Le yena ke motho, o tliile kerekeng. 5

Palo ya lentswe kajeno e sefapanong sa Golgotha, mane moo mora wa Modimo a ileng a shwela baetsadibe teng. Hona mane moo a ileng a thakgiswa, a thakgisetswa dibe tsa batho bao a neng a tletse ho tla ba lopolla.

Moruti o hlile o sefutho haholo. O befile. Dipurapera di fofa sebakeng. Lentswe la hae le phefa le utlwahala hole. O a kgaruma. Ho hobe haholo kajeno mona kerekeng. Moruti o moyeng, le batho ba moyeng. Ha ba bina o fela a ba utlwa hore ba fela ba kenwe ke lentswe. Le hlile le thopothetse. 10

Haeba ha o tsebe, e re nna ke o bolelle, ke o sebele. Monnamoholo eno ya dutseng ka mora Khephoha Qamaka, ke yena Tsietsi wa rona. Le yena o tliile kerekeng jwalo ka batho ba bang. Re se re boletse hore mabaka a mangata ao batho ba tlang kerekeng ka ona. A mangata haholo. Tsietsi le yena o tletse la hae. Ke eo o dutse ka mora Kgephoha. Batho ba phetlile dibuka. Le yena o e phetlile. Batho ba a bala. Le yena o a bala. Phutheho e a rapela. 15

- 7.8 Bolela hore Kgephoha Qamaka o amana jwang le Mohanuwa? (1)
- 7.9 Tikoloho eo Kgephoha Qamaka a leng ho yona temeng e ka hodimo e qholotsa kgohlano ya mofuta ofe ho Tsietsi? (1)
- 7.10 Bontsha kamoo mongodi a hlahisang tomatso kateng kgaolong ya 'Kajeno ke tla botsa moruti'. (2)
- 7.11 Monnamoholo Jane Moloji ya hlahellang sengolweng sena o amana jwang le Kgauho Molakolako? (1)
- 7.12 Hlalosa ketsahalo E LE NNGWE e mabapi le dikamano tsa Makgaola le Mohanuwa e o bontshang hore Makgaola ke motho wa semelo se sa lokang. (1)
- 7.13 Akaretsa ka mantswe a hao se ileng sa etswa ke ditho tsa Mankafeela ha Mohanuwa a ne a se kopa hore se mo thuse. (2)
- 7.14 Boiphetetso bo ka senya bophelo ba mophetwa ho ya ho ile. Hlalosa kamoo boiphetetso bo ileng ba senya bophelo ba Tsietsi kateng. (2)
- 7.15 Hlahisa ketsahalo e le nngwe eo mongodi a hleketseng diketsahalo tsa sengolwa sena ka yona. (1)
- 7.16 Bontsha kamoo boitshwaro ba Mohatsa Ramatlotlo bo bileng le kgahlamelo e mpe kateng semelong sa Mohanuwa. (2)
- [25]**

POTSO YA 8: POTSO YA MOQOQO E TELELE**DIEPOLLO – T Seema**

Sesotho se re 'Mme o tshwara thipa ka bohalleng'. Sekaseka sengolwa sena mme o bontshe kamoo mongodi a sebedisitseng baphetwa ba latelang ba bomme ho nnetefatsa maele ana. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

- Mmamokele
- Mamoruti
- Motsokapere
- Mmamolete

[25]**POTSO YA 9: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****DIEPOLLO – T Seema**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA C

'Mmapelepele, re tshwanetse ho thusa ngwana enwa jwalo ka wa rona. Ha re a hlohonolofatswa ka bana, ke yena feela ngwana wa rona. Le ha re ka shwa re tla be re mo sietse lefa ha re mo kentse sekolo.'

'Eu! Bafokeng we! Ke thohako eo o nthohakang ka yona hobane ke se na thari. Hape o bua kaha eka o tseba monyako wa sekolo, athe ha o tsebe le moo o shebileng. Nna ha ke tlo phutha matsoho ke shebe ha lefa la rona le tswa matsohong a rona. Nna ha ke tlo iketsa Ramatla a fella kgotsong, a fella phate e soba.'

'Ha o re lefa la hao le tswa ka matsohong o bolelang? Ngwana enwa ke ngwana wa abuti Diphapang. Kgomo tsena tseo o hanang ha ke di rekisa ke tseo ntatae a di siileng, ha ho lebote ha ke ruta ngwana wa hae ka tsona. Ha ke tsebe letho ka sekolo o bua nnete, nna ntate o ne a sa kgone ho re ruta re le babedi le moholwane empa sekolo ke ne ke se rata. Ke kahoo ke ikemiseditseng ho thusa Diepollo hore a tsamaye mehlaleng ya ntatae.'

Nako e kgolo le e nyane, Mmapelepele o ne a dula a tjodietsa Rangwane ha a nketsetsa ntho efe kapa efe. Ka ipotsa hore ke ne ke tla ba wa mang ha a ne a na le bana. Mehla yohle ha ba lwana e ne e le ka lebaka la ka, ke ne ke ipona ke le phepheletsane e hloba se nkotong.

- 9.1 Fana ka mofuta wa kgohlano e hlahellang qotsong ena. (1)
- 9.2 Ke ka lebaka la eng ha Mmapelepele le Leemisa ba qabana? (1)
- 9.3 Ketso ena ya Mmapelepele e mo hlahisa e le mophetwa wa semelo se jwang? (1)
- 9.4 Ke ketsahalo efe eo Diepollo a ileng a e sibolla/utulla mohla a neng a etetse Lekokwaneng nakong eo e seng e le mooki? (1)
- 9.5 Akaretsa seo Diepollo a ileng a se etsa mohla a neng a ile kgotla ho ya bona sebonwang? (2)
- 9.6 Hlalosa hore ebe bophelo ba Diepollo bo tshwana jwang le bophelo ba mme wa hae. (2)

- 9.7 Maele a Sesotho a re: 'Lehlohonolo ha se lebelo.' Totobatsa maele ana o ikamahantse le leeto la Diepollo la ho ya Mahlwenyeng ha a ne a ilo batla batswadi ba hae. (2)
- 9.8 Mothusi wa mophetwa wa sehlooho pading ena ke mang? Hobaneng ha o realo? (2)
- 9.9 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o iponahaditseng mohla Zeblon le Diepollo ba neng ba fallela motseng wa Mangaung? (2)
- 9.10 Ebe ke kgohlano ya mofuta ofe e hlahellang pakeng tsa Diepollo le Dikenkeng? (1)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA D

Letsatsi leo ke le hloileng la fihla. Mmamolete o ne a tlameha ho kgutlela Lesotho. Letsatsing leo e ne e ka ke lahlehelwa ke letlotlo leo ke le hapileng ntweng e mahlo mafubedu. Lekgalo leo Zeblon a le siileng ho tloha ha ke qetela ho mmona le ne le se le kwaleha. O ne a tlameha ho kgutlela ha habo, ha ho ne ho kgoneha ke ne ke tla mo thibela, empa ho ne ho se ka tsela e nngwe. 5

Ke ne ke hopola Zeblon, le ha ho fetile nako e telele ke sa utlwele letho ka yena. Ha ditaba di hlahella pampiring ya ditaba mosadi wa Kotsuwopo o ne a qhobetswe mantsewe ka hanong hore a bone batho ba bolaileng monna wa hae e le batho ba batsho. Ho sotha seo e leng nnete e ne e le ho tshwarisa mapolesa mamphole ka sekotlo. Ke mona Zeblon o tshwerwe, ka molato oo a sa o tsebeng. Menyenetsi e neng e ipetsa ke hore Kotsuwopo o ne a fumane thendara ya mmuso eo makgowa a mangata a tikoloho eo a neng a e llela. Sena se ile sa jesetsa makgowa a mangata kgwebeleng. 10

Kotsuwopo a qetella a shwele lefu la matsoho. Batho ba se nang molato ba ne ba belaellwa ka lefu la hae. 'Ntho e nngwe e ileng ya thunthetsa bopaki ba hore mohlomong Kotsuwopo o bolailwe ke makgowa a neng a le lefufa, ke e ileng ya etsahala kwana Mahlatswetsa. Matsatsing ona ao banna ba bangata ba Basotho ba ne ba sebetsa merafong.' 15

- 9.11 Mamolete eo ho buuwang ka yena qotsong moo o amana jwang le Diepollo? (1)
- 9.12 Ntle le thendara, ebe batho ba bolaileng Kotsuwopo ba ne ba mmolaela eng? (1)
- 9.13 Ebe ke ntho e ntle hore mme wa Diepollo a hane ho kenelwa kamora lefu la monnae leha a ne a tseba hore ketsahalo eo ke moetlo wa Basotho? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.14 Hlalosa hore ho fihla ha Pontsho Mangaung ho bile le ditlamorao tse jwang bophelong ba Diepollo. (2)
- 9.15 Ke taba efe e ileng ya tuma motseng wa Habuasono e neng e amana le ho ba teng ha Diepollo ha nkgono Motsokapere? (1)
- 9.16 Ke maikutlo a jwang a tsosoloswang ke phethelo ya sengolwa sena haholo ha o tsepamisa maikutlo bophelong ba Diepollo ka kakaretso? Tshehetsa karabo ya hao. (3)

[25]

POTSO YA 10: POTSO YA MOQOQO E TELELE**MME – NP Maake**

Sesotho se re 'Mme o tshwara thipa ka bohalleng'. Sekaseka sengolwa sena mme o bontshe kamoo mongodi a sebedisitseng baphetwa bana ba latelang ba bomme ho nnetefatsa maele ana. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

- Rakgadi
- Mmisi Lekena
- Mme

[25]**POTSO YA 11: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****MME – NP Maake**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA E

Haesale Bafokeng ba habo ntata Masesi le Teboho ba fihla, ba tswa habomoholo, Matatiele, ba ne ba ntse ba botsa ka motho enwa ya hlokahetseng, jwalo ka yena monga lelapa. Ba qadile ho botsa pele ba tloha le lapeng, ha ba utlwa mokgosi wa lefu lena. Rangwanae, eo e neng e le yena ya setseng ho baholo ba Phokeng, e ile ya e ba yena ya botsang ntata Teboho ba sa fihla le ho fihla. 'Thollo' a mmita ka lebitso leo a hotseng ka lona. 'O re mosadi eo ya hlokahalletseng mona ha hao ke mang?' O bua a ntse a hlahlela peipi ya hae, Mofokeng e moholo. 5

'Ha ke mo tsebe, rangwane. Seo ke se tsebang ke hore ho thwe ke Mme. Ha o botsa bana ho thwe Mme, ha o botsa bomme, ho thwe Mme, jwale nna ha ke tsebe.' ho araba motho ya botswang, a bua nnete a sa mo tsebe. 10

'Ha o mo tsebe? Ntho ena ke mohlolo wa nta ya hlooho. Ekare o le monga lelapa wa se tsebe motho ya hlokahalletseng ha hao, a bile a patelwa hona teng?' ho botsa rangwane, ka ntswe la hae le fatshe, le sa kgoneng ho nyoloha le ha monga lona a omana.

'Le nna ke ne ke maketse jwalo ka wena, rangwane, ha ke fihla mona ho tswa mosebetsing, mme ke utlwa taba tsa mosadi enwa. Ebile ke di utlwile ka ngwana enwa wa ka e monyenyanane, Masesi ha a mpoella hore Mme o hlokahetse,' ho hlalosa Mofokeng. 15

- 11.1 Bolela hore Bafokeng bana ba amana jwang le lelapa la ha Thollo? (1)
- 11.2 Ho latela taba ya hore Mme o tlohile Matatiele a re o ilo batla monna wa hae Sebokeng, o nahana hore ke ka lebaka la eng ha Bafokeng ba Matatiele ba sa ka ba botsa mora hore ebe mosadi o ile a fihla na? (2)
- 11.3 Ebe sepheo sa Dikeledi sa ho dumela ho nyalwa ke Thollo leha rakgadi wa hae a ne a ntse a re a ka nna a kwenehela geto eo, ke sefe? (1)
- 11.4 Ha Mme a fihla ha Mmateboho, o ile a kwenya lejwe a se bue se mo behang moo ha Mmateboho, ketsahalo ena e mo senola e le mophetwa wa botho bo jwang? (2)

- 11.5 Ke mofuta ofe wa kgohlano o hlahiswang ke qeto eo Mme a e entseng ha a fihla ha Mmateboho? (1)
- 11.6 Hlalosa hore diketsahalo tsa padi ena ke tsa mehleng efe. Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.7 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o hlahiswang ke ketsahalo ya mohla Masesi a neng a kgahlanyetsa ntatae ha a ne a tswa mosebetsing? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA F

La ya la fihla letsatsi la baeti, etswe nako ha e ke e eme nqa e le nngwe le ha batho ba robetse. Rakgadi le Dikeledi ba letse ba hlwekisetse ntlo ka la maobane. Dijo le tsona di ile tsa rekwa hore di lekane bohle. Kaha Rakgadi o ne a se na ba habo, o ne a kopile baahisane ba babedi hore ba tle ka lapeng, esita le ntate Mahloko, hore yena a hle a bue jwalo ka ntate ha baeti ba fihla. Tjhe, ba se ke ba mo swetsa, ba fihla e sa le nako. Mme Mamahloko le Mme Mmathaisa ba ne ba le teng le bona ho tla thusa ka ho pheha. Rakgadi o ne a itlhotlhorile le sente ya ho qetela tekenyaneng eo a neng a ntse a e boloka bankeng, a se a siile bonyane boo e neng e ntse e bo tswala. 5

Ha ebolwa ditapole, mokopu, khabetjhe, dihwete, athe le sepenetjhe le sona se ne se le teng. Hlama ya bohobe e ne e letse e dubilwe ka la maobane, mme ya lala e kwahetswe hore e futhumale e be e kokomohe. Ka mona ho ne ho rekilwe raese, ho bile ho lokisitswe le tlhabe ho ya ting, le sona setampo se ne se sa lebalwa. Mohlomong batho bana ba Matatiele ba rata *mqosho*, kaha ba tswakatswakane le Maqhotsa koo. Jwala bo ne bo ka sala? Mme Mamahloko o ne a ritetse ba Sesotho. 15
Ba sekgowa bo ne bo ile ba rekwa hoseng haholo.

- 11.8 Sepheo sa tlhophisetso ya letsatsi lee e ne e le sefe? (1)
- 11.9 Seabo sa ntate Mahloko moketeng o neng o hlophiswa e ne e le sefe? (1)
- 11.10 Ebe seabo sa Bafokeng ba Matatiele ke sefe ntshetsopeleng ya padi ee? (1)
- 11.11 Ho thulana ha maikutlo a Tsekiso le a Dikeledi ho ne ho bakwa ke eng? (1)
- 11.12 Mme e ne e le motho wa botho bo botle, empa le ha ho le jwalo ho na le moo a ileng a bontsha bofokodi ba hae teng. Totobatsa bofokodi boo ba hae. (2)
- 11.13 Tikoloho eo diketsahalo tsa padi ena di etsahallang ho yona ke ya mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.14 Mmisi Lekena ke mophetwa wa mofuta o jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.15 Tomatso e hlahella jwang ketsahalang eo ho yona Diseko a buellang Mmateboho mabapi le ditaba tse amang Mme? (2)
- 11.16 Ebe sepheo sa mongodi ke sefe ka ho etsa hore Diseko a sibolle siphiri sa Mme mohlang a neng a phutha diphahlo tsa Mme a di isa ha Mmateboho? (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso bukeng eo o ithutileng yona feela karolong ena.

Haeba o arabile potso ya moqoqo e telele KAROLONG YA B, araba ya dipotso tse kgutshwane karolong ena. Athe haeba o arabile ya dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale o tlameha ho araba ya moqoqo e telele.

POTSO YA 12: POTSO YA MOQOQO E TELELE**SEYALEMOYA – RH Moeketsi****'Ha le thakgiswe' – M Leduma**

Maele a Basotho a re 'Letlalo la motho ha le thakgiswe fatshe'. Sekaseka ditaba tsa tshwantshiso ena, 'Ha le thakgiswe', mme o bontshe kamoo dikahare tsa yona di dumellanang le sehlooho sena kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 13: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****SEYALEMOYA – RH Moeketsi****'O mo feleheditse' – SM Mangali**

Bala qotso ena e latelang ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa terama yohle.

TEMA YA G

(Ke mantsiboya, ka tlong ha Paseka. Mosadi wa hae, Mmalerato, o kgathatsehile haholo.)

PASEKA: Mmalerato ... Mmalerato ... Mmalerato lesa. Lesa hle mosadi wa ka. Phumula ... meokgo eo ... Hlakola mamina ao ...

MMALERATO: Paseka. Paseka monna wa batho o buiswa ke ho se tsebe. 5

PASEKA: Meokgo eo, masodi ao, dikgapha tseo hle, dikeledi tseo tsa hao tsa letsatsi le letsatsi ha di ntjese ditheohelang hle!

MMALERATO: Bohloko ba pelo ... bohloko ba pelo abuti Paseka hle.

PASEKA: Mmalerato ... Mmalerato ... Morena e itse ha a mpona ke le bodutung bo boholo. Bodutu bo boholo jwalo ka ba Adama wa Edene, o ile a nkgethela mosadi. A nkgethela wena Mmalerato wa ka, o lesapo la masapo a ka. Ha ho na le se sa o duleng hamonate, ke teng. Ha ho na le se o kgitlisang thaabe, ke teng, mme ke metsi a hao a maphodi. Ha o sewa ke lesokolla, jwetsa nna ke tsebe ho o thusa. 10
15

MMALERATO: Tseo tsohle ke a di tseba. Ke nna ya tsebang o mphallela hakae ha nka ipala mmele.

- 13.1 Dibapadi tse pedi tse buang qotsong ena di amana jwang? (1)
- 13.2 Puisano ya dibapadi tse ka hodimo e mabapi le eng? (1)
- 13.3 Ke eng e neng e tshajwa ke Mmalerato jwalo kaha nako ya hae ya ho pepa e se e atametse? (1)
- 13.4 Ke mang eo e leng sebakadi sa sehlooho terameng ena? Hobaneng ha o realo? (2)
- 13.5 Hana lewa la bongodi leo ho lona sebakadi se buang se le seng le bitswa eng, mme bohlokwa ba lona ke bofe tshwantshisong? (2)
- 13.6 Ho ya ka ditaba tsa tema ee, o ka re Paseka e ne e le monna wa semelo se jwang? Tshehetso karabo ya hao. (2)
- 13.7 Ebe diketsahalo tsa tshwantshiso ee di tsamaellana le sehlooho sa yona? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.8 Maele a Sesotho a re: 'Leboella le a ja.' O ikamahantse le ditaba tsa Mmalerato, ebe ke ketsahalo efe e nnetefatsang maele ana? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso/terama yohle.

TEMA YA H

PASEKA:	Jwale, kajeno o sitiswa ke eng ho qhibolella mathata a hao ho nna? Mme bona o mmeleng, mme ha ke rate ha o itshwara ka tsela ena hobane o ka ipakela mathata a sa hlokeheng.	
MMALERATO:	Paseka, hoba mmeleng ha ka ke hona ho sa ntjeseng ditheohelang. Haholo jwalo kaha e le mona dinako di se di atametse tjena.	5
PASEKA:	Jwang athe o lokela ho thaba ha e le moo masapo a tla arohana.	
MMALERATO:	Ke sa pheta. Ke boetse ke sa tjho hle. Paseka, o buiswa ke ho se tsebe.	
PASEKA:	Mmalerato ... Mmalerato ... ke eng sena se sekana seo ke sa se tsebeng?	10
MMALERATO:	Ntate, mmele wa motho e mong ke tjhaba se hole. Ke ka hoo ke reng o ke ke wa utlwisisa.	
PASEKA:	Ntlhalosetse ke utlwe, ntlhalosetse ka sena se o jang ke tsebe ho arolelana bohloko boo le wena.	15

- 13.9 Ke mathata afe ao Mmalerato a sa a utulleleng Paseka ho ya ka ditaba tsa terama ena? (2)
- 13.10 Ha Mmalerato a re: 'Ho ba mmeleng ha ka ke hona ho sa ntjeseng ditheohelang.' o re tjobela pele ketsahalong efe sengolweng see? (2)
- 13.11 Na o ka re ka kakaretso ditaba tsa tshwantshiso ee di tsosolosa maikutlo afe ho babadi? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.12 Ke mothinya ofe o sa lebellwang oo re o fumanang tshwantshisong ee? (2)
- 13.13 Lokodisa diketsahalo tse ileng tsa etsahala mohla Mmalerato a tla feta fatsheng lena le ka kwano. (2)
- 13.14 Ha o ne o le Paseka mme o teane le mathata ana a Mmalerato a ho fetelwa ke bana o ne o tla etsa jwang, ho latela maemo a matle a lenyalo? (2)

[25]**POTSO YA 14: POTSO YA MOQOQO E TELELE****HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Baholo ba rona ba re; 'La ho shwa ha le emelwe', etswe bophelong motho o lokela ho dula a fadimehile hore a tle a pheme ditsietsi tsa lena lefatshe, a se iketse 'nonyana ya kahlamela mmolai'. Sekaseka ditaba tsa tshwantshiso ena mme o bontshe kamoo Molefi a ileng a iphetola **nonyana kahlamela** mmolai kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 15: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso yohle.

TEMA YA I

MOFAMMERE:	Banna, ha futhumala hamonate hona kajeno lena. Hape ka mane kante ho kgutsitse hamonate. Ho kgutsa hona ho bile ho nkgopotsa haeso Mafotholeng. Ruri ke thabile ha e le mona le ntjhaketse hona kajeno lena hobane jwale bodutu bo tla be bo swabe. Ka mokgwa oo e seng e le kgale le se le sa ntjhakele ke a kgolwa le pula e tla na. Kamehla ke ipotsa hore kana molato ke eng ha le se le sa ntjhakele.	5
RAMAFOTHOLE:	Ka mokgwa oo wena o phenyekollang taba kateng. Ke hore o motho ya latelang. Atjhe- e, ehlile ha ho lebaka la letho le entseng hore ebe ha re a ka ra tla mona ha hao nakong tsa ho feta. Ha e le hantlentle le ho lemoha ha re a lemoha hore re ntse re tlodisa ho tla ha hao mona.	10

NGATANE:	Nna ke re e ke e hate ka maro makwala re none. Etswe re se re otile. Tjhe, le ha ho le jwalo re tshepisa hore taba e jwalo ha e sa hlola e etsahala.	15
MOFAMMERE:	Ke utlwile ba hae. A re ke re tlohelle eo taba. Banna ba heso, hoo e leng taba ke hore ho dikgwedi jwale ke bona e ka Molefi ho na le ntho e mo jang.	
NGATANE:	Ho dikgwedi jwale o bona eka ho na le ntho e jang Molefi? Tjhe, ha ke dumele. Hona ke ha Molefi a ka jewa ke eng? Le se ke la lebala banna ba heso hore ha ho motho ya phelang hamonate jwalo ka Molefi. Ake le mpoelleng hore na, ke ntho efe eo Molefi a e hlohang.	20

- 15.1 Molefi o amana jwang le dibui tsena tse qotsong? (1)
- 15.2 Ho latela ditaba tsa qotso ee, Molefi o kgathatswa ke eng? (1)
- 15.3 Pakeng tsa dibapadi tsena tse pedi, Mofammere le Ngatane ke ofe eo e leng malomafodisa ho latela ditaba tsa tshwantshiso ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.4 Sesotho se re: 'Bitsolebe ke seromo'. Nnetefatsa maele ana o itshetlehile ka lebitso la Molefi. (2)
- 15.5 Ebe Molefi o ile a fihlella ditabatabelo tsa hae kamora hore a be le dikgarebe tse rutehileng. Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.6 Ke polelo efe ho tswa qotsong e totobatsang tomatso? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile ka dikahare tsa tshwantshiso yohle.

TEMA YA J

MOLEFI:	Ke a kgolwa Jwalane le yena o teng hobane monyako o ka pele wa ntlou ya hae o ntse o butswa. E re ke hle ke theohe koloing ena. Hao, ke hobaneng a sa hlahe monyako empa a ntse a utlwa hore koloi e qeta ho ema kantle. Koko! Koko! Ke nna bo!	
JWALANE:	Kena! (O buela ka pelong). Ao, e yabe e se e le maumau se mona sa Mafotholeng.	5
MOLEFI:	Ke se ke kene! (<i>Hoba a kene a dula nako e telele, Jwalane a sa bonahale ho hlaha o buela ka pelong</i>). Hao, ke nako jwale ke dutse ka mona. Ke hobaneng Jwalane a sa tle? Mohlomong ke mo fumane a robotse, jwale ke hona a ilo itlhatswa. Empa ha ke qale ho mo fumana a qeta ho tsoha mona ha hae. Mehlang Jwalane o ne a tla ho nna a le dithoko kapa a le mase ho tla ntumedisa. Ha e le hantle foto e eo ke hlolang ke e bona e foreimuwe le tseo tse ding ke tsa mang? Ha eka tje monna eo o inkile yona ha a ne a qeta ho fumana lengolo la dikiriyi? Hao, ke ngwana mang eo ekang o ntse a bua le Jwalane ka mane ka kamoreng? Akga, mohlomong ke wa e mong wa batho bana ba dulang haufi le Jwalane, bao ke yeng ke atisi ho ba fumana ba le teng mona.	10 15

- 15.7 Molefi o ne a behwa ke eng Mafeteng ka letsatsi leo? (1)
- 15.8 Hana lewa la bongodi la ha sebakadi se bua se le seng le bitswa eng? Bohlokwa ba lona ke bofe? (2)
- 15.9 O ikamahantse ka diketsahalo tsa buka, bolela hore Mapetla ke sebakadi sa semelo se jwang. Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.10 Ho latela maemo a matle a phedisano na ke ntho e ntle hore Mapetla a loye ngwana ya holetseng mahlong a hae, eo ebileng a tsebana le batswadi ba hae? Hobaneng ha o realo. (2)
- 15.11 Ke ketsahalo efe e bontshang hore Molefi o manganga? (1)
- 15.12 Lokodisa diketso tse PEDI tse ileng tsa etswa ke Morongwe tse neng di mo senola hore ke motho ya sa di hadikelang ho di ja. (2)
- 15.13 Thuto ya Molefi ha e ya ka ya mo sebeletsa maemong ohle a bophelo. Bontsha kamoo e bileng le kgaello kateng leha tebello e ne e le hore o tla phela hamonate. (2)
- 15.14 Ha o ne o le Molefi na o ne o tla lahla kgarebe e kang Montsheng? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.15 Ke maikutlo a jwang a qholotswang ke ho lahluwa ha Montsheng ke Molefi ntle le mabaka a utlwahalang? (1)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80